

از گذشته‌های ایران

(ایمان، فرهنگ، اسطوره)

ژاله آموزگار

انتشارات معین

www.ketab.ir

سرشناسه	: آموزگار یگانه، زاله، ۱۳۱۸-
عنوان و نام پدیدآور	: از گذشته‌های ایران (زبان، فرهنگ، اساطیر و اساطیر).
مشخصات نشر	: تهران: معین، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۵۳۱ صفحه.
شابک	: 978-964-165-193-2
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا.
موضوع	: مقاله‌های فارسی -- قرن ۱۴.
موضوع	: Persian essays - - 20th century
موضوع	: فرهنگ ایرانی -- تاریخ -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: Culture, Iranian -- History -- Addresses, essays, lectures
موضوع	: اساطیر ایرانی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: Mythology, Iranian -- Addresses, essays, lectures
رده‌بندی کنگره	: PIR۸۳۳۲/م۸۶الف۴۱۳۹۶
رده‌بندی دیوبی	: ۸۴۴/۶۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۸۶۱۹۰۹

روبروی انشک تهران، فخر رازی، فاتحی داریان، پلاک ۳،

تلفن: ۹۲ ۴۰۵ و ۶۶۹۷۹۳۷۲

پست الکترونیک: info@moin-publisher.com

خرید اینترنتی: www.moin-publisher.com

از گذشته‌های ایران

(زبان، اسطوره، فرهنگ)

ژاله آموزگار

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۷۷۰ نسخه

طرح جلد: محمد رضا نبوی آل آقا

حروف‌نگار و صفحه‌آرا: زهره افتخاری

لیتوگرافی: صدف - چاپ: مهارت

تمامی حقوق این اثر برای ناشر و مؤلف محفوظ است.

تلفن مرکز فروش: ۶۶۴۱۴۲۳۰ - ۶۶۹۶۱۴۹۵

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

فهرست

پیشگفتار.....	۷
ایران شهر.....	۹
ایران و ایران شهر.....	۱۱
مرزهای چهار جهت اصلی در متون پهلوی ۱۷	
چشمه - دریای چیچکسا (اویسه) و	
اسطوره‌های مربوط به آن.....	۲۱
دریای پارس از دیرباز.....	۲۱
شاهنامه و اسطوره.....	۱۷۷
خویشکاری فردوسی.....	۱۷۹
نگاه دیگر به زبرد رستم و اسفندیار.....	۱۸۹
کیومرث.....	۱۹۷
جَم.....	۲۰۴
داستان جم در شاهنامه و سابقه آن در	
اساطیر هند.....	۲۱۴
ضخاک.....	۲۳۵
دیو.....	۲۴۵
نوروز در «نوروزنامه».....	۲۵۸
آغاز سال، آغاز همه رویدادهای نیک.....	۲۶۲
زمینه‌سازی پیوند زناشویی در شاهنامه و در	
اساطیر یونان.....	۲۶۵
سنگ‌نوشته‌ها و متون کهن.....	۴۱
آوای سنگ‌ها.....	۴۳
کتابخانه آشور بانیپال.....	۵۴
اشاره به نیروهای فراسویی در استوانه	
کوروش و دیگر سنگ‌نوشته‌های هخامنشی ۶۱	
تخت جمشید تنها محل برگزاری مراسم نوروز	
نبود.....	۷۴
گزارشی ساده از سنگ‌نوشته‌های گردیر.....	۸۰
یادگار زیریران.....	۹۷
چگونه اهریمن می‌تواند به روشنی بتازد و ۱۱۴	
چرا اورمزد اهریمن را از بد کردن	
باز نمی‌دارد؟.....	۱۱۴
نیکی‌ها و بدی‌ها از کجا می‌آیند؟.....	۱۲۳

- معمای گناه «با یک لنگه کفش راه رفتن» و اشاره‌ای به یک اسطوره یونانی در همین زمینه ۲۷۶
- شگفتی‌آفرینی‌ها در زندگی اساطیری زردشت ۲۸۷
- جلوه‌های «زن» در تاریخ زندگی زردشت ۲۹۶
- ظرفیت‌های اجتماعی زنان در تاریخ و فرهنگ ایران ۳۰۵
- خدمتگزاران فرمانروایان ایران ۳۰۹
- پورداد ۳۱۱
- دهخدا و هم‌نسلانش، شرفان راستین این سرزمین ۳۴۰
- فردوسی خود شاهنامه شد ۳۴۱
- آرتور کریستن‌سن، از رباعیات خیام تا ایرار در زمان ساسانیان ۳۵۰
- ستاره درخشان دیگری از خاندان بهار ۳۵۶
- مرگ نابهنگام و باورنکردنی دوست ۳۶۵
- دانشمندی نازنین ۳۷۱
- آیت‌های مهربانی در اساطیر ایران ۳۷۴
- آیتی دیگر از «فرّه» شهر خوی ۳۸۲
- به نام پاسخ‌گوی نیایش‌ها ۳۸۶
- این منم هرمز میلانیان ۳۸۹
- ممنون دکتر باطنی ۳۹۳
- دکتر خالقی و فرّه ایرانی ۳۹۵
- بانویی نستوه ۳۹۹
- گروه زبان‌شناسی و فرهنگ و زبان‌های باستانی پنجاه ساله شد ۴۰۲
- نقدها و بررسی‌ها ۴۰۵
- «تداوم»، راز ماندگاری فرهنگ ایران ۴۰۷
- کتیبه‌های هخامنشی و لوکوک ۴۱۱
- چرا «امپراتوری فراموش شده»? ۴۱۶
- یونانیان و بربرها ۴۲۴
- تاریخ یا نقد تاریخ ۴۳۰
- طرحی نو در تاریخ اشکانیان و ساسانیان ۴۴۵
- فردوسی و هفت‌خان او ۴۴۹
- شرحی بر اجرای هفت‌خان رستم ۴۴۹
- ادبیات پربار باستانی ایران ۴۵۳
- آغازی برانجامی ۴۵۹
- شش پزشکی در فرهنگ ایران باستان ۴۶۲
- گفتارهایی درباره فرهنگ و تمدن ۴۶۶
- جان جام، این سرزمین اهورایی ۴۷۵
- گفت‌وگوها ۴۸۱
- در دفتر بحارا ۴۸۳
- زبان‌های باستانی و ایرانی ۴۹۳
- خویی و آذربایجانی و ۴۹۳
- هستم ۵۱۳
- شانس بزرگ نشست و برخاست با بزرگان و همکاران دانشمند ۵۲۴
- من به نسل «ممکن‌ها» تعلق دارم ۵۲۸

روغنی در شیشه بینی صاف و روشن ریخته
غافلی بر سر چه آمد، دانه پادام را

پیشگفتار

در حدود یک دهه از عرضه شصت مقاله‌ای از نگارنده در مجموعه «زبان، فرهنگ، اسطوره» می‌گذرد. همان گونه که در پیشگفتار آن مجموعه نوشته بودم، «کار مفان» به پایان نرسیده است و «کارهای ناخورده» هنوز در «رگ تاک» بود و هست و امیدوارم همچنان باشد!

نوشته‌های مجموعه حاضر مانند مجموعه پیشین، مقالاتی با موضوعات مختلف هستند که در طی این چند سال (پس از چارم مجموعه نخست) در نشریات گوناگون منتشر شده‌اند.

ساختار نوشته‌ها در مجموعه مقالات کتاب مستقل یکسان نیست. کتاب با موضوعی واحد هویت مستقل خود را دارد، در حالی که هر مقاله از مجموعه مقالات، خود واحد مستقلی است و از آنجا که مقاله‌ها در تاریخ‌های مختلف و در نشریات مختلف به چاپ می‌رسند الزاماً تکرارهایی در آنها به چشم می‌خورد که امیدوارم این موضوع مورد توجه خوانندگان قرار گیرد.

این مجموعه در شش بخش گردآوری شده است:

- ۱- ایرانشهر
- ۲- سنگ‌نوشته‌ها و متون کهن
- ۳- شاهنامه و اسطوره
- ۴- خدمتگزاران فرهنگ ایران
- ۵- نقدها و بررسی‌ها
- ۶- گفت‌وگوها

این روش دسته‌بندی ممکن است مورد پسند همگان نباشد و مقاله‌ها از نظر دیگران در جای خود قرار نگرفته باشند. خوانندگان علاقه‌مند می‌توانند در فهرست کلی، مقاله مورد نظر خود را انتخاب کنند.

من هم‌چنان بر این باورم که هیچ شاهکاری در این مجموعه خلق نشده است! و ادعایی هم در مورد ارزش و اعتبار خاص این نوشته‌ها ندارم. موضوعاتی هستند که درباره آنها اندیشیده‌ام، اندیشه‌ام را پرورانده‌ام و سپس نگاشته‌ام. تلاش کرده‌ام نوشته مفیدی عرضه کنم و امیدوارم موفق شده باشم.

در انتشار این مجموعه نخست سپاسگزار آقای لیما صالح رامسری، مدیر فرهنگ‌دوست انتشارات معین هستم که با پیگیری‌های صمیمانه‌شان مرا به این کار ترغیب کردند.

دوست عزیزم آقای دکتر علی شهیدی، عضو هیأت علمی گروه فرهنگ و زبان‌های باستانی دانشگاه تهران، در تدوین و تنظیم مقالات کمک شایانی کردند و با دانشجویان علاقه‌مندشان به یاری مع‌حاجان انتشارات معین هم آمدند. امیدوارم تشکر صمیمانه مرا پذیرا باشند.

امیدوارم این تلاش همگانی راهی باشد به سوی شناسایی بخشی از فرهنگ غنی و دیرپای این سرزمین اهورایی.

و کاش این روغن به چشم خوانندگان صاف و روشن آید!!!

ژاله آموزگار